

L'eclosió literària dels quatre llibres publicats per Julià de Jòdar

L'amor i la moral

É **ÀLEX SUSANNA**

És un fet incontrovertible: Julià de Jòdar ha sabut "retardar brillantment l'esclat de la seva pròpia fama" (de fet, de la seva eclosió com a escriptor), com tan encertadament va dir Ferrater de J.V. Foix, i gràcies a aquesta argúcia contentiva que els seus lectors no li agraiem mai prou, cada nou llibre, i ja en van quatre, és una autèntica festa per a la intel·ligència, gran o petita, que tots puguem tenir. Ell ha volgut acomiadar-se de l'any amb dues aportacions remarcables: d'una banda la novel·la *L'home que va estimar Natàlia Nadal* (Ed. 62), i de l'altra unes memòries sucosíssimes del pintor Xavier Valls, *La meua caps de Pandora* (Quaderns Crema), de les quals ha estat amatent llevadora.

Parlem de la novel·la amb què va guanyar el premi Prudenci Bertrana: perquè és d'alta graduació reconforta com un bon whisky i convida a servir-se'n més. Què més pot demanar-se? Tret d'algunes excepcions, la narrativa catalana actual està més aviat mancada de textos d'envergadura moral, obres el motor de les quals sigui una lucidesa aplicada a un ventall prou ampli d'experiències ordinàries i extraordinàries, i a la seva sobtada intersecció: vaja, allò que trobem en alguns poetes –de presència tan sovintejada en aquesta novel·la, per cert: ah Hardy, Kavafis, Carner, Gil de Biedma i Ferrater, que bé que sobreviu en prosa quan és de bona llei–, però que no té per què ser patrimoni exclusiu seu, com molt bé se'ns demostra. Atès el clima de desposseïció moral de la ciutat i el país en què se situa, diguem que es tracta d'una obra que deixa parlar per damunt de tot la vida moral dels seus protagonistes, que en dibuixa

perspectives, crítiques, fallides, metàfores i fins i tot mites, per tal d'assenyalar justament imatges morals d'ells mateixos i possibles fronteres de dignitat.

Què és, però, la novel·la en qüestió? ¿Una crònica generacional, una història d'amor i de mort, un conjunt de monòlegs, la història d'un muntatge impossible, una novel·la d'idees, *une tranche de vie*? Bé, digueu-ne com vulgueu –quant es obres no són sinó un empelt curiós–, però el decisiu és que ens parla de nosaltres mateixos, d'un temps i d'un país molt concrets: "Un bocí de la història de la moderna nostrada" o altrament dit el "purgatori de la nostra progressia". I que ho fa amb una gràcia, desinhibició i contundència impagables, perquè l'autor és un ventríloc com pocs n'hi ha,

capaç d'extrafer i escarnir les veus més dissemblants sense deixar mai de ser ell mateix. Com deia Rémy de Gourmont, "il n'y a de livres que ceux où un écrivain s'est raconté lui-même en racontant les mœurs de ses contemporains –leurs rêves, leurs vanités, leurs amours, et leurs folies".

A la contracoberta se'ns parla de "novel·la iconoclasta", i suposo que això deu tenir menys a veure amb les idees que hi circulen que amb la seva forma, l'estructura que la regeix, tan el·líptica i aparentment desmembrada. Fragments de dietari, cartes, converses i soliloquis diversos: fixem-nos, però, que gairebé sempre són diàlegs imaginaris amb què es tracta d'apedaçar allò trencat o perdut per sempre més ("La moral i l'amor, mortal anagrama!"). Sense cap mena de

LLUÏSA JOVER

• ÀLEX SUSANNA. ESCRIPTOR

dubte, aquesta em sembla una de les grans aportacions d'aquesta obra: la seva estructura de *patchwork* tan ben resolta per un autor que, fet i fet, s'erigeix en director d'orquestra i alhora en solista proteic. Així, l'obra respira teatre per tots els seus porus: des del principi al final tenim la impressió de trobar-nos davant d'una *performance* i d'un autèntic *tour de force* –ja em perdonareu els barbarismes, tan cars a l'autor– en què, tot assumint el risc fins de possibles inversemblances, De Jòdar fa un sensacional desplegament d'energia i facultats. "Teatro, puro teatro", que deia Eugenia León i, amb tot, o just per això, tremendament convincent: darrere cada intervenció, pretesament oral o escrita, hi percebem una veu, la de l'autor, que aconsegueix de sobreposar-se a tot i tothom i esdevé amo i senyora del text. Una autèntica meravella, un prodigi pel que fa al difícil art de la ventrílocua narrativa, com quan fa dir a Alexis Robles: "Jo era, ras i curt, una mena de dat pel sac emocional. *Un paumé du petit matin...*".

Ara bé, *L'home que va estimar Natàlia Vidal* –aquesta "Pasionaria del teatre"– ens remet a uns temps de "ronya moral" en què "herois de suburbi", "criatures estranyades", "aprenents d'ajudant de manobre de les lletres", "espantalls de barriada", "intellectuals *engagés*", "cantants afinats" i "nens de casa bona" maldaven per alliberar-se d'aquella "classe petitburgesa i levítica que asfixiava el país" i que ara estan en la seva majoria convençuts d'haver-ho aconseguit. Des d'aquest punt de vista, la novel·la resulta vidriòlica i per això mateix de tan bon respirar en temps d'un autocontentament tan impudic com grotesc. A tot estirar, aquells anys van servir –i no és pas poc– perquè uns *happy few* deixessin de tenir una intimitat estepària i immemorial, com deia el poeta ("*asombra comprobar de qué pocas cosas está hecho por dentro un español: somos muñecos de resorte, y así resulta de aburrido nuestro trato y de extremosa y de simple nuestra literatura*"). Novel·les com aquesta així ho demostren.

L'ALTRA CARA

Renda per a drets bàsics

EULÀLIA SOLÉ

El malaguanyat Joan García-Nieto, excel·lent sociòleg i excel·lent persona, promotor de la Fundació Utopia amb seu a Cornellà de Llobregat, va publicar a la dècada dels noranta uns quants estudis sobre la necessitat de dotar les classes desfavorides amb una renda bàsica. Idea que està essent presa en l'actualitat, que es considera viable i que, més enllà del nostre territori, el president de Brasil ha decidit posar en pràctica.

Res més assenyat, en un món en què és malbaraten tants diners, que assegurar a totes les persones els drets essencials per viure dignament. Una renda a càrrec de l'Estat que iguali tothom en el seu dret a alimentar-se, abrigar-se i tenir un sos-

tre. Quant a l'educació i la salut, en els sistemes polítics en què són gratuïts ja no s'estableixen diferències fonamentals, i si els rics opten per la medicina o escola privades és símptoma que els impostos no reverteixen allà on cal.

Una vegada cobertes les necessitats bàsiques, que els més llestos (atzar de la naturalesa) i el més ambiciosos (per temperament) es dediquin a fer diners per tenir una casa més gran, comprar joies o navegar en el *Queen Mary 2*. El que importa és que tots els ciutadans siguin iguals pel que fa al nivell de vida essencial de la societat a la qual pertanyen, circumstància que, alhora, tendeix a fer autèntica la tan lloada igualtat d'oportunitats.

El president Lula da Silva es pro-

posa per a l'any 2005 que 44 milions de brasilers disposin d'una renda mínima. Són aquests milions de persones que viuen, és un dir, amb 70 euros mensuals. Per molta diferència de preus que hi hagi entre allà i aquí, resulta fàcil adonar-se que es tracta de pobres de solemnitat. Tanmateix, són una mera mostra entre la població mundial que pateix fam i malnutrició mentre a Europa i als Estats Units es gasten més de 13.000 milions d'euros anuals en aliments per als animals de companyia. No es pot considerar un acudit això que val més ser un gos o un gat de casa rica que un miserable de *favela* o qualsevol altra barraca. El que sí que es veu cada vegada més com una ensarrollada és aquesta propaganda del veï-

natge universal. Actualment, l'única globalització és la de la indústria i el comerç de les empreses transnacionals i la de les fortunes que van de paradís fiscal en paradís fiscal.

El món occidental, tot i que hem de tenir en compte que no tothom lliga els gossos amb llonganisses, consumeix sense fre i està en camí d'exhaurir els béns naturals de la Terra. Una situació insostenible d'aquí a pocs anys, i tan aberrant com el fet de consentir que més de la meitat del planeta es mori de fam i de malalties que són curables.

Que Brasil pugui millorar la vida dels seus pobres serà una espècie de miracle. Endemés, Lula proposa que els estrangers amb cinc anys de residència també tinguin dret a cobrar la renda bàsica. Gosadia capaç d'atraure cap allí una allau de miserables del món.